

HISTORISCHE VERENIGING WINSUM - OBERGUM

Secretariaat: Guus Frumau, Westerstraat 20, 9951 EN Winsum (Gn.) tel.: 0595-795084
K.v.K inschr.nr: 40.02.66.83 ; IBAN: NL20ABNA0612336174

Uitnodiging Algemene Ledenvergadering

Geacht medelid,

Graag wil ik u uitnodigen voor de komende Algemene Ledenvergadering van de Historische Vereniging Winsum-Obergum, die gehouden zal worden op **dinsdag 21 maart 2017** in Zalencentrum De Hoogte, Kerkpad 8 te Obergum, aanvang 20.00 uur. Het programma voor de avond ziet er als volgt uit:

1. Opening.
2. Mededelingen van het bestuur.
3. Notulen van de vorige Algemene Ledenvergadering van 22 maart 2016.
Zie Infobulletin 21ste jaargang nummer 1, pagina 21.
4. Jaarverslag 2016: bijlage 1
5. Financieel overzicht 2016 en begroting 2017, bijlage 2.
6. Verslag van de kascommissie.
7. Verkiezing lid kascommissie. De kascommissie wordt gevormd door mw. H. Bolhuis en dhr. T. Van Dijken. Mw. Bolhuis is dit jaar aftredend. Het bestuur stelt voor in haar plaats dhr. Harry Zwerver te benoemen.
8. Bestuurssamenstelling: in 2017 treden Ida van der Molen en Emiel Visser volgens rooster af. Mw. Van der Molen heeft aangegeven graag nog enige tijd in ons bestuur te willen blijven. We stellen u voor in de plaats van de heer Visser de heer Jaap Wolters als nieuw bestuurslid te benoemen. Eventuele tegenkandidaten kunnen zich tot 14 maart a.s. schriftelijk aanmelden bij het secretariaat van onze vereniging.
9. Huishoudelijk Reglement: het Huishoudelijk Reglement regelt zaken die het bestuur gewenst acht (art. 19.1 van de Statuten). Het bestuur verzoekt de Algemene Ledenvergadering dit Reglement vast te stellen. Het Reglement is integraal op onze website in te zien en zal ook op verzoek aan onze leden worden toegezonden.
10. Rondvraag
11. Sluiting van de vergadering.

Aansluitend lezing door Anja Reenders over de Amsterdamse School op het Hogeland n.a.v. haar boek 'Versteende Welvaart'. Daarna beantwoording van vragen n.a.v. de lezing.

Het belooft weer een interessante avond te worden, waarbij uw aanwezigheid zeer op prijs wordt gesteld.

Met vriendelijke groet,
G. Frumau, secretaris.

Lezing de Amsterdamse School op het Hoogeland

De lezing concerteert zich op de Amsterdamse School op het Hoogeland (zie ook boek Versteende Welvaart). Ik neem de luisteraars mee op reis, beginnend in Amsterdam waar de bouwstijl zijn oorsprong heeft en dan afzakkend naar Groningen stad en het platteland. Belangrijkste vraag waar een antwoord op wordt gegeven: hoe kan het dat deze bouwstijl zo zijn stempel op Groningen heeft kunnen drukken, meer dan in andere regio's in Nederland.

Een grote trend in de stad In de jaren twintig wordt de Amsterdamse school in de stad Groningen een grote trend. Nergens heeft deze bouwstijl buiten de hoofdstad en Utrecht zo haar stempel gedrukt op het stedelijke beeld als in Groningen. De Amsterdamse School wordt op grote schaal toegepast - zij het in een eenvoudiger, soberder variant - door architecten als Egbert Reitsma, Siebe Jan Bouma en Evert van Linge. Dat de Amsterdamse School wortel kon schieten in Groningen had te maken met een vruchtbaar politiek en cultureel klimaat.

Juweeltjes op de Groninger klei. Ook de provincie Groningen bezit prachtige voorbeelden van de Amsterdamse Schoolarchitectuur: scholen, kerken, boerderijen en vooral veel woonhuizen verrezen in deze expressieve baksteenstijl. In de jaren '20 en '30 waren villa's en Herenhuizen in de stijl van de Amsterdamse school de trendsetter. Met een ruim budget in handen konden architecten hun ruimtelijke ideeën in deze vaak imposante woningen volop gestalte geven.

Een groot deel van de middenstands-of burgerwoningen in de jaren '20 en '30 zijn gebouwd in een Groninger variant van de Amsterdamse School. Vaak vulden ze de overgebleven plekken op tussen de bestaande bebouwing. Was er in de bebouwde kom geen plaats meer, dan bouwde men langs uitvalswegen. Vele dorpen in Groningen kregen in die tijd een uitbreidingswijk, die grotendeels werd volgebouwd met de 'Groninger Amsterdamse school'. Voorbeelden zijn Winsum, Appingedam, Bedum, Middelstum en Delfzijl.

Op het platteland zijn de gebouwen in de stijl van de Amsterdamse School doorgaans eenvoudiger (villa's en herenhuizen uitgezonderd) en voegen zich op een heel vanzelfsprekende wijze in de bestaande bebouwing. Toch kunnen we stellen dat op het Groninger platteland de invloed van de architectuur van de Amsterdamse School sterker is dan in andere regionale gebieden. Onvervalste Amsterdamse School is er niet te vinden, maar kijken we naar het werk van de Groninger plattelandsarchitecten in de periode 1922-1939, dan kunnen we met recht spreken van een Groninger Amsterdamse School.

Amsterdam waar het begon Omstreeks 1911 komt in Amsterdam een architectuur- en kunstnijverheidsbeweging tot bloei waarvoor in 1916 de naam Amsterdamse School werd bedacht. De belangrijkste vertegenwoordigers van deze bouwstijl zijn Michel de Klerk, Piet Kramer en Johannes van der Mey. De uitbundige 'werkmanspaleizen' van De Klerk en Kramer in de Spaarndammerbuurt (1913-1921) en Plan Zuid (1919-1923) in Amsterdam hebben internationaal furore gemaakt.

De bouwwerken van de Amsterdamse School kenmerken zich door het gebruik van diverse formaten en kleuren baksteen in decoratieve metselverbanden, soms verticaal of in golvende vormen gemetseld, een horizontale lijnvoering en een enorme rijkdom aan decoratieve elementen als siersmeedwerk en beeldhouwwerk. Ook de kapvormen bieden veel expressiemogelijkheden. De dakpannen worden behalve functioneel ook decoratief, tot op de gevel, toegepast.

De sculpturale benadering van het bouwwerk strekt zich ook uit tot de vorm van de ramen en de roedeverdeling. Daarbij zijn ook deuren, balkons, erkers, stoepjes, hekjes, huisnummers vaak zeer expressief vormgegeven.

De architecten streefden naar een alles omvattende vormgeving, waarbij het interieur in volledige harmonie moest zijn met het gebouw. Ieder onderdeel, van meubel tot deurknop, werd speciaal door hen vervaardigd en als een samenhangend geheel ontworpen.

Met veel gevoel voor detail De plattelandsarchitecten bouwden ieder in een eigen variant op de Amsterdamse School. Maar wat overeenkomt is hun grote bemoeienis met alle aspecten van een gebouw waarbij zowel in exterieur als in interieur sprake is van een zorgvuldige en degelijke uitwerking met veel gevoel voor detail:

- * Vaak eenvoudige hoofdvorm met rechthoekige plattegrond
- * Opvallende detaillering van ingangspartijen, ramen, erkers en dakkapellen wat sterk contrasterende gevels oplevert.
- * Dakvormen springen in het oog: ruim overstekende enkelvoudige of samengestelde daken met rechthoekige goten en omlijst door strakke windveren of rollagen. Soms ook vrijwel plat afgedekt.
- * Verschillende gemetseld, gevormd en gekleurd baksteen.
- * Variatie in plaatsing erkers, schoorstenen en portieken.
- * Gebruik van houten onderdelen aan gevels.
- * Veelvuldige toepassing van glas in lood.
- * Soms (bij vroege voorbeelden) gebruik van siersmeedwerk.

Wie waren de plattelandsarchitecten? Vaak waren ze afkomstig uit timmerman/aannemersgeslachten die al generaties in het zelfde dorp en omgeving bouwden. Na de ambachtsschool leerden ze de fijne kneepjes van het vak in vaders bouwbedrijf of bij een plaatselijke aannemer. Sommigen leerden door en volgden tekenlessen in de avonduren bij een gerenommeerde architect en behaalden het diploma van Bouwkundig opzichter- of tekenaar. Iedereen mocht zich na een aantal jaren praktijkervaring 'architect' noemen. In 1937 werd de 'wildgroei' aan architecten aan banden gelegd door het ontstaan van een opleiding en het afleggen van examens.

Architect/aannemers die veel in noordoost Groningen bouwden waren T. Van Hoorn en J. Benninga, E. Rozema, S.A. Veenstra, A. Wiersema, J. Zwarts, Gebr. Van Eijsden, J. de Boer, Willem Reitsema Tzn, B. Jager, en B.K. Dertien.

© Anja Reenders

Architectuurhistorica en projectmanager De Verhalen van Groningen